

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

J Ū L I J S 2 0 2 6

Labklājības ministrija

Iespējas

Biedrība "TĒVI" projekta "VEICAM" ietvaros rīko **piecus vienas dienas seminārus** dažādās Latvijas vietās speciālistiem, kuri ikdienā strādā ar jauniešiem. Semināra tēma "Telpa, kurā puisis runā". Pirmais seminārs noritēs jau 18. augustā Jelgavā, tam sekos semināri Ventspilī, Cēsīs, Rēzeknē un Rīgā.

Programmas "**Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības**" 3. pīlāra "**Daphne**" ietvaros (CERV-2026-DAPHNE) ir izsludināts projektu konkurss ar dzimumu saistītas vardarbības un vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai. **2026. gadā ir noteiktas 5 prioritātes**, starp kurām ir arī atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām, cietušo atbalsta pasākumi, ar dzimumu saistītas vardarbības novēršanas pasākumi. **Pieteikumu iesniegšanas termiņš ir 3.novembris**, un septembra sākumā gaidāms tiešsaistes pasākums interesentiem.

Latvijā

Latvijas Universitāte ieguvusi augstu vērtējumu dzimumu līdztiesības stiprināšanā Times Higher Education Sustainability Impact Ratings jeb Ilgtspējīgas attīstības reitingā, ieņemot 92. vietu no vairāk nekā 1600 augstākās izglītības iestādēm pasaulē. Sarakstā iekļuvušas arī Rīgas Stradiņa universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte un Ekonomikas un kultūras augstskola.

LR1 raidījumā "Ģimenes Studija" par piemērotāko vecumu, kad sievietei laist pasaulē bērnu, speciālistu viedokli un personīgo pieredzi sarunājās Stradiņa universitātes asociētā profesore, Rīgas Dzemdību namā Dzemdību centra vadītāja Anna Miskova, ginekoloģe, dzemdību speciāliste, reproduktoloģe, Rīgas Stradiņu universitātes docētāja Natālija Bērza, Latvijas Universitātes asociētā profesore, sociālantropoloģe Aivita Putniņa un klīniskā psiholoģe Ilze Kļava.

Žurnālists **Aleksejs Gusevs "Satori" raksta par moderno stoicismu**, tā izplatību digitālajā vidē un kā tas aiz filozofijas un tikuma vairoga slēpj mizogīniju un rada riskus jau tā nedrošiem un apjukušiem vīriešiem pievērsties praksēm, kas kaitē gan viņiem pašiem, gan viņu apkārtējiem.

LSM.lv apkopoti dažādu nozaru speciālistu un tēvu viedokļi par veidiem, kā tēvi Latvijā meklē savu vietu sabiedrībā un savu "es" globālās nestabilitātes laikā, tostarp gan aizsargājot ģimeni un Latviju Zemessardzē, gan pieņemot, ka pilna laika tēvs ir pilnvērtīgs vīrietis. LSM.lv intervētie eksperti pauž, ka, sabiedrībai mainoties, jāmainās arī cilvēku attieksmei pret sevi un savu lomu, un arī pret tēviem.

Biedrības "Tēvi" valdes loceklis Gatis Smidrovskis laikraksta "IR" viedokļu rubrikā skaidro konceptu "vīrieša kaste". Tas ir veids kā aprakstīt dažādos noteikumus par to, kā ir pareizi būt vīrietim. Šī "vīrieša kaste" var būt noderīga, izceļot tādas vērtīgas īpašības kā neatlaidība un atbildība, tomēr arī ierobežo iespējas atzīt vājumu, meklēt palīdzību un nebūt perfektiem. Biedrības valdes loceklis viesojās arī Radio SWH studijā, lai raidījumā "Redzeslokā: Sabiedrība" runātu par to, kāpēc ir grūti būt labam tēvam bez laba parauga un kur meklēt atbalstu.

Biedrība "Centrs Marta" sarunu festivālā "Lampa" diskutēja par drošām attiecībām jauniešiem, piedaloties arī Valsts izglītības attīstības aģentūras pārstāvei Laurai Jomai. Sarunā tika apspriesta skolas un izglītības sistēmas loma jauniešu izglītībā un izpratnē par veselīgām un drošām attiecībām, kā arī dzimumu stereotipiem un reproduktīvo veselību.

Biedrība "Sieviešu sadarbības tīkls" noslēgusi projektu "Atbalsts sievietēm diskriminācijas mazināšanai", kura laikā rīkoti semināri, darbnīcas, politikas veidošanas mācības un citi pasākumi visā Latvijā. Projekts piedāvāja atbalstu sievietēm, kas īpaši pakļautas diskriminācijas un atstumtības riskam, tostarp romu sievietēm, vecāka gadagājuma sievietēm, sievietēm ar invaliditāti u. c..

Apkopojot datus par visiem iesniegtajiem kandidātu sarakstiem Saeimas 2026.gada vēlēšanām, portāls "Delfi" norāda, ka kopš iepriekšējām vēlēšanām sieviešu pārstāvniecība sarakstos samazinājusies – ja 2022. gadā sieviešu īpatsvars bija 36,3%, tad šogad tas krities par aptuveni diviem procentpunktiem uz 34%. Augstākais sieviešu kandidāšu īpatsvars šogad ir Latgalē – 39,4%.

Biedrības "Tēvi" raidierakstā valdes loceklis Gatis Smidrovskis sarunājas ar psihologu Elmāru Ūdri par vīriešu spēju lūgt palīdzību, agresiju jauniešu vecumposmā un to, kā ieraudzīt patiesās vajadzības, kas slēpjas aiz sarežģītas uzvedības. Psihologs ikdienā strādā ar jauniešiem krīzē un sarunā sniedz reālus, zinātniski pamatotus padomus, kā risināt konfliktus bez vardarbības.

"Satori" raidierakstu sērijā "Pēlēkā zona" jūlijā publicētajos ierakstos par **piekrišanu seksā** viedokļus pauda juriste un tiesību zinātnieci doktore Elīna Zivtiņa un seksualitātes un intimitātes koučs Elīna Zesere, savukārt par **tradicionālajām sievietēm, mājsaimniecēm un mājas darbiem** sprieda Rīgas Stradiņa universitātes pētniece Elza Lāma un Latvijas Universitātes asociētā profesore filozofijā Anne Sauka. Raidierakstus vada "Satori" redaktori Agnese Radziņa un Igors Gubenko.

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

J Ū L I J S 2 0 2 6

Labklājības ministrija

Eiropā un pasaulē

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja pieņēmusi **viedokli par Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2026–2030**. Īpaši uzsverot, ka līdztiesība ir ne vien viena no pamatvērtībām, bet arī nozīmīgs ekonomiskās izaugsmes un noturības faktors. Viedoklī pausts, ka komiteja atbalsta dzimumu līdztiesību kā horizontālo prioritāti visās jomās, un uzsver, ka nepieciešams veidot savstarpēji saskanīgas sociālās un ekonomikas rīcībpolitikas, lai sasniegtu nospraustos mērķus.

Eiropas Parlaments publicējis **pētījumu par dzimumu līdztiesības pieejām attīstības sadarbībā**, pētot gan speciālās programmas un mērķētos pasākumus, gan dzimumu līdztiesības integrētās pieejas popularizēšanu. Pētījumā secināts, ka integrētā pieeja jānostiprina, jo tā netiek piemērota pastāvīgi un visās situācijās, vienlaikus mērķētie pasākumi sniedz skaidrus rezultātus, bet tiem nepieciešama ilgtspējīga stratēģija.

OECD publicējis pētījumu par Norvēģijas dzimumu līdztiesības politikas ietekmi un ilgtspēju.

Pētījums aptver nodarbinātību, ekonomisko izaugsmi, ģimenes politiku un institucionālo risinājumu noturību un efektivitāti, norādot arī uz jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi – darba un izglītības segregācija, māšu līdztiesība un nepilna laika nodarbinātība.

Eiropas datu aizsardzības padome gatavo ziņojumu par **viedbrillēm** (brillēm ar integrētu mākslīgo intelektu (MI) un video filmēšanas funkciju) un to lietošanas riskiem. Šādas brilles kļūst arvien populārākas un pieejamākas, un vairākās valstīs ieviesti jauni likumi, lai ierobežotu to lietošanu – **Lielbritānijā tās aizliegts ienest Anglijas un Velsas tiesu ēkās**, īpaši pēc gadījuma, kad lietuviešu izcelsmes apsūdzētais tās, iespējams, lietojis iztaujāšanas laikā tiesas sēdē. Pēc līdzīga gadījuma Marka Cukerberga un Meta korporācijas tiesas laikā arī ASV **Nujorkas štata tiesās tās ir aizliegtas**.

Sievietes **Lielbritānijā, ASV, Beļģijā un Indijā** ziņo par gadījumiem, kad viedbrilles izmantotas **filmēšanai bez viņu ziņas**. **Sieviešu filmēšana bez viņu ziņas ir kļuvusi populāra t. s. manosfērā internetā**, un cietušās ziņo, ka tas atstāj ilgstošas sekas uz ikdienu, radot bailes atrasties publiskās vietās. Šī gada februārī Zviedrijas medijs *Svenska Dagbladet* atklāja, ka **Meta viedbrīļu nofilmētais materiāls nodots MI apmācības centram** Kenijā, bez lietotāju un filmēšanas subjektu ziņas.

Soroptimist International rīkotā MI pasākumu sērijas pirmā notikuma ievaduzrunā *Zinnya del Villar* skaidroja izšķirīgo brīdi MI attīstībā, norādot, ka, ja līdztiesība šajās sistēmās nebūs iebūvēta jau pašos pamatos, tās tikai vairo nevienlīdzību un diskrimināciju. Ar praktiskiem piemēriem tika demonstrēts, ka jau tagad pierādīta diskriminējoša attieksme no MI algoritmiem. Kā piemērs sekām, ja līdztiesība nav iekļauta jau sistēmas pamatos, *Zinnya del Villar* norādīja, ka, ja darba tiesībās diskriminējoša attieksme ir tik ilgi tikusi labota, bet joprojām nav novērsta, digitālajā vidē būs nepieciešams daudz vairāk pūļu.

Lietuvas valdība otro reizi ir iesniegusi Lietuvas parlamentam (Seimam) **Vienlīdzīgu iespēju likuma projektu** pēc tam, kad pirmā versija pirmajā balsojumā tika noraidīta. Abi projekti tika sagatavoti, lai transponētu tā dēvētās Līdztiesības iestāžu direktīvas (angļu valodā "*Equality body directives*"), taču to transponēšanas termiņš ir beidzies. Jaunajā priekšlikumā paredzēti vairāki jauninājumi, piemēram, samazināts izņēmumu loks reliģiskajām organizācijām un sniegtas skaidrākas definīcijas pārklājošajai diskriminācijai, savukārt kritiski vērtējama atteikšanās iekļaut uz dzimti un dzimtes izpausmēm balstītu diskrimināciju.

Centrs "*Equimundo*" publicējis ziņojumu **"Pasaules tēvu stāvoklis"** (*Equimundo's State of the World's Fathers 2026*"), kurā apskatītas 16 valstis un izvērtēti izaicinājumi, ar kādiem tajās sastopas tēvi. Visās valstīs socioekonomiskā nedrošība un nestabilitāte sabiedrībā atspoguļojas arī vecāku raizēs par spēju nodrošināt saviem bērniem vislabāko bērnību. Tēvi uztraucas par savu finansiālo stabilitāti, uzņemas vairāk darba pienākumu un spēj veltīt mazāk laika ģimenei un paši sev, kā rezultātā bērni no vecākiem attālinās. Ziņojums arī norāda uz vajadzību sociālajā politikā svarīgu lomu veltīt aprūpes atbalstam un darba apstākļu uzlabošanai.